

Motion till riksdagen 2024/25:3414

av Fredrik Olovsson m.fl. (S)

med anledning av prop. 2024/25:158 Upphävande av lagen om strukturfondspartnerskap

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om upphävande av strukturfondspartnerskap.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör arbeta vidare med en lösning som bibehåller den regionala förankring som finns i dag och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

För programperioden 2021–2027 finns det åtta strukturfondspartnerskap. Det finns ett partnerskap inom det geografiska området för varje regionalt program för ERUF och motsvarande regional handlingsplan för det nationella programmet för ESF plus.

En medlemsstat ska för varje program organisera och genomföra ett omfattande partnerskap i enlighet med sin institutionella och rättsliga ram och med beaktande av fondernas särdrag (artikel 8 i förordning (EU) 2021/1060).

I Sverige har partnerskapsprincipen genomförts bl.a. genom att regionala strukturfondspartnerskap har inrättats inom ramen för förvaltningen av ERUF och ESF plus.

Den rättsliga konstruktionen med strukturfondspartnerskap följer inte direkt av EU-rättsliga krav utan är en del i Sveriges sätt att genomföra partnerskapsprincipen.

De regionala strukturfondspartnerskapen regleras i lagen (2007:459) om strukturfondspartnerskap. Strukturfondspartnerskapen har enligt 1 § tredje stycket till uppgift att yttra sig över vilka ansökningar som ska prioriteras bland de ansökningar som har godkänts av den förvaltande myndigheten för det berörda programmet.

Principen bygger på flernivåstyre och en nedifrån-och-upp-strategi. Den innebär att aktörer från myndigheter, näringslivets och arbetsmarknadens parter, företrädare för

civilsamhället samt i tillämpliga fall forskningsorganisationer och universitet ska vara delaktiga under hela programcykeln, dvs. vid utformningen, genomförandet och utvärderingen av ett program.

Systemet har kritiserats såväl av kommissionen som från nationellt håll, dvs. Riksrevisionen. Kommissionens revisorer är kritiska mot att de förvaltande myndigheterna är bundna av strukturfondspartnerskapens prioriteringar och att det reella beslutsfattandet därmed sker hos de fristående strukturfondspartnerskapen och inte hos de förvaltande myndigheterna. En sådan ordning är enligt revisorerna inte förenlig med förordning (EU) 2021/1060 och behöver därför åtgärdas.

Regeringen beslutade den 3 november 2021 att ge en särskild utredare i uppdrag att utreda hanteringen av EU-medel i Sverige (dir. 2021:109). Regeringens lagförslag utifrån utredningens förslag innebär att lagen om strukturfondspartnerskap upphävs.

Förslagen till förändring innebär en centralisering av strukturfondspartnerskapen, vilket kommer att bidra till att den regionala förankringen minskar.

Strukturfondspartnerskapen betonar att deras breda sammansättning och strategiska roll är avgörande för att säkerställa välavvägda prioriteringar av projekt. Enligt partnerskapens uppfattning har åtgärder redan vidtagits för att möta den kritik som Riksrevisionen fört fram. Regionerna anser att förslaget från regeringen hotar det regionala inflytandet över strategiska prioriteringar och ser i likhet med ett stort antal remissinstanser risker för sämre lokal och regional förankring och en försvagad demokratisk legitimitet i beslutsfattandet om lagen upphävs. Några remissinstanser efterlyser en fördjupad analys av effekterna av förslaget.

Socialdemokraterna anser att regeringen bör arbeta vidare med en lösning som bibehåller den regionala förankring som finns i dag. Liksom ett antal regioner och strukturfondspartnerskap anser Socialdemokraterna att en modell med förmedlande organ skulle kunna möta kritiken utan att partnerskapen fråntas sitt prioriterande uppdrag. Detta behövs inte minst för att nå kommissionens mål med införlivandet av partnerskapsöverenskommelsen och målet med flernivåstyre samt regional likvärdighet i hela unionen. Det är de olika aktörernas representanter på regional nivå som bäst kan – och även ofta råder över – den regionala utvecklingspolitiken och arbetsmarknadspolitik. Socialdemokraterna anser med anledning av detta att nuvarande modell med strukturfondspartnerskap fortsatt är bäst lämpad att prioritera vilka projekt som ska beviljas.

Fredrik Olovsson (S)

Monica Haider (S)

Marianne Fundahn (S)

Aida Birinxhiku (S)

Mattias Jonsson (S)

Isak From (S)

Daniel Vencu Velasquez Castro (S)